

ICSID TAHKİMİNDE HAKEM HEYETLERİNİN TÜRKİYE'DE YÜRÜTÜLEN CEZA YARGILAMALARINI DURDURMA YETKİSİ

The Authority of ICSID Tribunals for Suspension of Turkish Criminal Proceedings

Ahmet Sefa DİNLEYİCİ*

ÖZET

ICSID Sözleşmesi 47.maddesinde hakem heyetlerinin geçici tedbir tavsiyesinde bulunabilmeleri düzenlenmiş ancak geçici tedbirlere uyulmamasına bir yaptırım öngörülmemiştir. Tavsiye niteliğinde olduğu açıkça öngörülmüş olsa da bu tedbirler ICSID hakem heyetlerince bağlayıcı olarak kabul edilmekte ve uyulmaması halinde çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Geçici tedbirler içerisinde ise devletlerin egemenlik alanlarına önemli bir müdahale niteliğinde olan ulusal mahkemeler nezdinde yürütülen ceza yargılamalarının durdurulması yönündeki geçici tedbirler önemli bir yer kaplamaktadır. İlk kez *Libananco* tahkiminde benzer bir geçici tedbire muhatap olan Türkiye, son olarak *İpek Investment* tahkiminde hakem heyetinin Türkiye'de yürütülen bazı ceza davalarının durdurulması geçici tedbiriyle karşılaşmıştır. Türk mahkemeleri söz konusu geçici tedbirin tavsiye niteliğinde olduğunu belirterek geçici tedbir kararına uymamıştır. Her ne kadar *İpek Investment* tahkiminde hakem heyeti geçici tedbire uyulmamış olmasına bir yaptırım uygulamamış olsa da geçici tedbirlere uyulmamasının önemli sonuçları söz konusu olabilmektedir. ICSID hakem heyeti geçici tedbirlerine uymamanın sonuçlarının neler olduğunun Türk hukuk literatüründe yeterince incelenmediğinden hareketle bu çalışmada temel olarak ICSID hakem heyetlerinin Türkiye'de yürütülen ceza yargılamalarını geçici tedbir ile durdurabilmesinin mümkün olup olmadığı konusu ele alınacaktır. Bu kapsamda ilk olarak ICSID Sözleşmesi 47. maddesi ve 2022 ICSID Tahkim Kuralları çerçevesinde hakem heyetlerinin verdikleri geçici tedbirler ve bunların hukuki niteliği üzerinde durulacak ve geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadığı, verilebilme şartları, geçici tedbir kararlarının icrası ve uyulmamasının olası sonuçları incelenecektir. Daha sonra ise *İpek Investment* tahkim yargılamasında verilen geçici tedbir tavsiyesi incelenecek ve devamında bundan sonraki tahkim yargılamalarında ceza yargılamalarını ilgilendiren geçici tedbirler söz konusu olduğunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği hususunda görüşler belirtilecektir.

Anahtar Kelimeler: ICSID, geçici tedbirler, ipek investment, ceza yargılamalarının durdurulması, tenfiz.

➤ Bu makale Etik Kurul İznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee Permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 31.01.2023

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 13.06.2023

* LL.M, Hukuk Müşaviri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, asafadinleyici@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6538-4258>.

ABSTRACT

The authority of tribunals for recommending provisional measures is provided in the Article 47 of ICSID Convention without any consequence in case of non-compliance. Though provisional measures are advisory in terms of the Convention, tribunals consider as if they are binding, and non-compliance is sanctioned. Suspension of national criminal proceedings which interfere with sovereignty of states comprises significant part of provisional measures. The Republic of Türkiye was first subjected to a provisional measure in the Libananco case suspending some criminal proceedings in Türkiye, recently faced similar provisional measure in Ipek Investment case. Turkish courts ignored the provisional measures stating that they are only recommendation. Though there was not any consequence in Ipek Investment case, non-compliance with provisional measures may cause significant consequences. Considering the possible consequences in case of non-compliance with provisional measures of ICSID tribunals are not adequately examined in the Turkish legal literature, this research will be mainly dealing with the possibility of the suspension of criminal proceedings in Türkiye by provisional measures of ICSID tribunals. In this regard, firstly, provisional measures and their nature in terms of ICSID Convention and 2022 ICSID Arbitration Rules will be examined and bindingness of provisional measures, requirements for granting provisional measures and possible consequences of non-compliance will be questioned. After that, the provisional measure granted in Ipek Investment case will be specifically dealt with and then some observations will be made regarding how the Republic of Türkiye should react if provisional measure suspending national criminal proceedings is granted in the future.

Key Words: ICSID, provisional measures, ipek investment, suspension of national criminal proceedings, enforcement.

GİRİŞ

Türkiye’nin 24 Haziran 1987 tarihinde imzaladığı ve 2 Nisan 1989 tarihinde yürürlüğe giren Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID) Sözleşmesinin 47. maddesine göre hakem heyetleri gerekli gördükleri durumlarda taraflardan birisinin haklarını korumak için geçici tedbir tavsiyesi verebilmektedir. Sözleşmede açıkça geçici tedbirlerin tavsiye niteliğinde olduğu belirtilse de ICSID hakem heyetleri bazı istisnalar haricinde ısrarla geçici tedbirlerin bağlayıcı nitelikte bir karar olduğunu kabul etmektedirler. Geçici tedbirlerin türleri konusunda ise hangi tür geçici tedbirlerin verilebileceği özel olarak belirlenmediği ve hakemlere geniş bir takdir hakkı verildiği için hakem heyetlerinin bu konuda tahkim davasının ihtiyaçlarına göre çok farklı nitelikte geçici tedbirler tavsiye etmeleri söz konusu olabilmektedir.¹ Bu kapsamda davacılar özellikle son yıllarda artan bir şekilde hakem heyetlerinden ulusal mahkemelerde yürütülen ve tahkim sürecini etkileyen ceza yargılamalarını

¹ Chester Brown, ‘Article 47’ in Stephan W. Schill and others (eds), *Schreuer’s Commentary on the ICSID Convention: A Commentary on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States* (3rd Ed, Cambridge University Press 2022) para 103.

durdurma kararı şeklinde geçici tedbir talep verilmesini talep etmektedirler.² Özellikle Türkiye ve bazı diğer ülkeler hakem heyetlerinin devletlerin egemenlik alanına giren ulusal ceza yargılamalarını durdurma konusunda geçici tedbir tavsiyesi verebilme yetkisinin olmadığını savunsalar da³ ICSID hakem heyetlerinin ceza yargılamalarını durdurmaya yönelik geçici tedbir verebileceklerini kabul ettikleri görülmektedir.⁴ Ancak hakem heyetleri diğer geçici tedbir kararlarından daha özel ve hassas bir durum gösteren bu tedbir tavsiyesi taleplerinde devletlerin ceza yargılaması yürütmelerinin egemenlik haklarından olduğuna vurgu yaparak bu yönde bir geçici tedbir tavsiyesinde bulunmak konusunda daha hassas bir şekilde davranmakta ve bunun için daha yüksek bir eşik aranması gerektiğini kabul etmektedirler.⁵

Her ne kadar hakem heyetleri bu konuda hassas bir şekilde hareket ettiklerini belirtse de en temel egemenlik alanlarından biri olan ceza yargılamasına uluslararası tahkim hakem heyetleri tarafından müdahale edilmesine devletler yoğun bir şekilde itiraz etmekte ve bu itirazlar geniş perspektifte uluslararası yatırım tahkimi sisteminin meşruiyetinin de sorgulanmasına neden olmaktadır.⁶ Özellikle ICSID Sözleşmesinin ilgili maddesinde geçici tedbirlerin ancak tavsiye niteliğinde olduğu belirtilmesine rağmen ICSID hakem heyetlerinin büyük çoğunluğu tarafından geçici tedbirlerin bağlayıcı olarak kabul edilmesi geçici tedbirlere uyum konusunda devletlerin endişelerini artırmaktadır.⁷ Bunun yanında verilen geçici tedbir kararlarına uyulmamasının hem devletlerin ICSID Sözleşmesi hükmünü yerine getirmeme kapsamında uluslararası sorumluluğunu doğurabilmesi⁸ hem de tedbir kararına uyulmamasının hakem

² Yarık Kryvoi, David Goldberg and Ivan Philippov, 'Empirical Study: Provisional measures in investorstate arbitration' (BIICL and White & Case 2023) <<https://www.whitecase.com/sites/default/files/2023-01/empirical-study-provisional-measures-in-investor%E2%80%91state-arbitration-2023.pdf>> erişim tarihi 22.01.2023

³ ICSID, 'Compendium of State and Public Comments' (*Working Paper #4* 2021) <<https://icsid.worldbank.org/sites/default/files/amendments/Compendium%20of%20State%20Comments%20on%20Proposed%20Amendments%20to%20the%20ICSID%20Rules%20-WP%20%23%204%20-%20As%20of%202021.03.23.pdf>> erişim tarihi 22.01.2023

⁴ Brown (n 1) 1096.

⁵ Nelson Goh, 'The Power of Tribunals to Enjoin Criminal Proceedings: A Widening Power or Converging High Bar? *Italba Corporation v Oriental Republic of Uruguay Hydro Srl and others v Republic of Albania Teinver and others v Argentine Republic*' (2018) 33(1) ICSID Review 88, 98.

⁶ Giovanni Zarra, 'The Interference of ICSID Provisional Measures With National Criminal Proceedings' (2017) 26(1) *The Italian Yearbook of International Law Online* 83, 107.

⁷ Tarcisio Gazzini and Robert Kolb, 'Provisional Measures in ICSID Arbitration from Wonderland's Jurisprudence to Informal Modification of Treaties' (2017) 16 *Law & Prac Int'l Cts & Tribunals* 159, 171.

⁸ Donald McRae, 'State Responsibility and Compliance with Provisional Measures under

heyetleri tarafından tazminatın hesabı, tahkim masraflarının paylaşımı veya menfi çıkarım (*adverse inference*) yapma gibi konularda dikkate alınabilmesi hususları devletlerin bu konudaki endişesini daha da artırmaktadır.⁹

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ilk defa *Libananco* tahkim sürecinde¹⁰ ICSID hakem heyetinin Türkiye’de yürütülen soruşturma aşamasında ortaya çıkan delillerin gizli tutulması ve soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcılığının edindiği bazı delillerin imha edilmesi yönünde verdiği geçici tedbir¹¹ ile egemenlik alanına müdahale niteliği taşıyan bir geçici tedbirin muhatabı olmuştur. Yakın zamanda ise *İpek Investment* tahkim davasında hakem heyeti bu sefer daha da ileri giderek Türkiye’de yürütülen bir ceza davasının durdurulmasını tavsiye etmiştir.¹² Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi söz konusu geçici tedbir kararının bağlayıcı olmayan bir tavsiye kararı olduğundan hareketle tedbir kararını dikkate almamıştır.¹³ İstinaf aşamasında da davacı avukatları bu tavsiye kararına uymamanın hukuka aykırılığını ileri sürmüş olsa da itiraz yüksek mahkemece kabul edilmemiştir.¹⁴

ICSID hakem heyeti geçici tedbirlerine uymamanın sonuçlarının Türk hukuk literatüründe yeterince incelenmediğinden hareketle bu çalışmada temel olarak ICSID hakem heyetlerinin Türkiye’de yürütülen bir ceza yargılamasını geçici tedbir ile durdurabilmesinin mümkün olup olmadığı konusu ele alınacaktır. Bu kapsamda ilk olarak ICSID Sözleşmesi 47. maddesi ve 2022 yılında yenilenmiş ICSID Tahkim Kuralları çerçevesinde hakem heyetlerinin verdikleri geçici tedbirler ve bunların hukuki niteliği üzerinde durulacak ve geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadığı, verilebilme şartları ve tedbir kararlarının icrası ve uyulmamasının olası sonuçları incelenecektir. Daha sonra ise *İpek Investment* tahkim yargılamasında verilen geçici tedbir tavsiyesi incelenecek ve devamında bundan sonraki tahkim yargılamalarında ceza yargılamalarını ilgilendiren geçici tedbirler söz konusu olduğunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği hususunda görüş ve öneriler be-

ICSID’ (2022) 37(1-2) ICSID Review - Foreign Investment Law Journal 232, 240.

⁹ ibid 244.

¹⁰ Ziya Akıncı, ‘Yurtdışındaki Yatırımcılarımızın Korunması Açısından ICSID Tahkimi’ (Marmara Hukuk Fakültesi Sempozyum Yayınları, II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu 2009) 277, 281.; İnci Ataman- Figenmeşe, ‘Son On Yıl İçinde Türkiye’nin Muhatap Olduğu ICSID Davaları’ (Uluslararası Tahkim Kongresi Tebliğler Kitabı 2012) 18, 21.

¹¹ *Libananco Holdings Co. Limited v The Republic of Turkey* ICSID Case No. ARB 06/08 ICSID Decision on Preliminary Issues. (23.06.2008)

¹² *İpek Investment Limited v Republic of Turkey* ICSID Case No. ARB 2018/18, ICSID Procedural Order No.5.

¹³ Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesi Esas No:2017/44 Karar No:2020/5

¹⁴ Ankara 4 BAM Esas No: 2020/786 Karar No: 2021/749

lirtilecektir.

I. ICSID TAHKİMİNDE GEÇİCİ TEDBİRLER

ICSID tahkimi kapsamında geçici tedbirlere ilişkin temel düzenleme IC-SID Sözleşmesi 47. maddesindeki “Tarafklar başka biçimde anlaşmadığı takdirde, Heyet şartların böyle gerektirdiğini düşünerek, her iki tarafın karşılıklı haklarını korumak için ihtiyatî tedbirler tavsiye edebilir.” hükmü olmakla birlikte¹⁵ geçici tedbirlerin verilmesine ilişkin ayrıntılı düzenleme ICSID Tahkim Kurallarının 2022 değişiklikleri sonrası 47. maddesinde yer almaktadır. Bu kapsamda hakem heyetleri taraflardan birisinin haklarını veya tahkim sürecinin bütünselliğini korumak için geçici tedbir tavsiyesinde bulunabilmektedir. Söz konusu geçici tedbirler esas olarak taraflardan birinin bir şeyi yapmaması ile ilgilidir.¹⁶ Geçici tedbirler henüz hakem heyeti kurulmadan önce de istenebilmekle birlikte en geç hakem heyeti kararı verilene kadar talep edilmesi gerekmektedir.¹⁷ 2022 yılı değişiklikleri ile birlikte geçici tedbir talebi konusunda hakem heyetlerinin karar verme sürelerine ilişkin sınırlamalar getirilerek bir an önce karar verilmesini sağlamak hedeflenmiştir.¹⁸ Geçici tedbirler çoğu zaman taraflarca talep edilmekle beraber hakem heyetlerinin de resen geçici tedbir kararı verebilmesi söz konusu olmakta ancak her halükarda taraflara bu konudaki görüşlerini sunmaları için imkan verilmesi gerekmektedir.¹⁹ Bu kapsamda geçici tedbirlerin verilmesi söz konusu olduğunda çoğu zaman dilekçe teatisi aşaması ve bazı hallerde de duruşma yapılması gündeme gelmektedir.²⁰

Gerek geçici tedbir tavsiyesi verebilme gerek hangi tür geçici tedbir tavsiyesinde bulunabileceği konularında hakem heyetlerinin geniş bir takdir hakkı bulunmaktadır.²¹ 2006 yılında yürürlüğe giren Tahkim Kurallarında geçici tedbirlerin mahiyetine ilişkin herhangi bir düzenleme söz konusu değilken 2022 değişiklikleri ile birlikte örnek kabilinden hangi tür geçici tedbirler verilebileceği düzenlenmiştir.²² Bu kapsamda hakem heyetlerinin en çok verdikleri geçici tedbirler arasında tahkim süreci durumunun daha da kötüleştirilmemesi (*non-aggravation*) ve statükonun muhafazasına yönelik tedbirler yer almak-

¹⁵ Ziya Akıncı, *Millîterarası Tahkim* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2020)

¹⁶ Gazzini and Kolb (n 7) 161.

¹⁷ ICSID Arbitration Rules 2022, m. 47

¹⁸ ICSID Arbitration Rules 2022, m. 47/2.

¹⁹ Sam Luttrell, ‘ICSID provisional measures ‘in the round’’ 2015 (31) Arbitration International 393, 396.

²⁰ ibid.

²¹ Nuray Ekşi, ‘ICSID Hakem Heyetinin Geçici ve Koruyucu Tedbir Kararı Verme Yetkisi’ (2012) I (2) Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi 3, 9.

²² ICSID Arbitration Rules (2022) m.47/1

tadır.²³ Bunun yanında hakem heyetlerinin tahkim süreci ile ilgili bir delilin güvence altına alınması, tahkim sürecinin gizliliğinin korunması veya masraflar için teminat yatırılması konularında da geçici tedbir kararı alabilmeleri mümkündür.²⁴ Ayrıca ICSID hakem heyetlerinin tahkim ile bağlantılı olabilecek ulusal yargılamaların durdurulmasına yönelik verdikleri geçici tedbirler de hakem heyetlerin verdiği geçici tedbir tavsiyeleri arasında önemli bir yer kaplamaktadır.²⁵

Ulusal yargılamaların durdurulmasına yönelik verilen ICSID hakem heyeti geçici tedbirleri içerisinde özellikle ulusal mahkemelerde yürütülen ceza davalarının durdurulmasına yönelik geçici tedbirler devletlerin egemenliğine müdahale etmeleri bakımından önemli tartışmaları beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda devletlerin zaman zaman egemenlik haklarından kaynaklı olarak tahkim konusunu ilgilendiren kişiler veya potansiyel tanıklar hakkında ceza yargılamaları başlatmaları, tahkim sürecini başlatan yabancı yatırımcılar tarafından devletlerin tahkim sürecine karşı intikam duygusuyla başlattıkları politik ve kötü niyetli davalar olarak değerlendirilmektedir.²⁶ Her ne kadar zaman zaman devletlerin bu tür ceza yargılamalarını kötü niyetli olarak başlatmaları ve doğrudan tahkim sürecini etkilemek istemeleri söz konusu olabilsede tahkim süreci başladıktan sonra tahkim ile ilgili herhangi bir kişi hakkında yapılan ceza yargılamalarının bütünüyle politik ve hukuka aykırı addetmek kabul edilmezdir. Zira tahkim süreci yabancı yatırımcılara veya ilgili kişilere cezai bir dokunulmazlık veya sorumsuzluk bahşetmemektedir. Devletler ICSID Sözleşmesine taraf olmakla tahkim sürecini başlatan yatırımcılar veya onların muhtemel tanıkları hakkında ceza yargılaması yapma hakkından feragat etmemektedirler.

Ceza yargılamalarının devletin en temel egemenlik haklarından biri olduğuna vurgu yapan ve saygı duyulması gerektiğini birçok yargı kararında dile getiren hakem heyetleri²⁷ yine de bazı hallerde tahkim süreci başladıktan sonra ulusal mahkemelerce yürütülen ceza davalarını durdurma konusunda geçici tedbir kararı verebileceklerini kabul etmektedirler.²⁸ Her ne kadar Türkiye, ICSID Tahkim Kuralları değişiklikleri görüşmelerinde ısrarla hakem heyetleri-

²³ Ekşi (n 21) 9.

²⁴ Benoit Le Bars, ‘Interim Measures in International Investment Arbitration’ 2019 6(2) E-Publica 55, 66.

²⁵ ibid.

²⁶ *Churchill Mining PLC and Planet Mining Pty Ltd v. Republic of Indonesia* ICSID Case No. ARB/12/14 and 12/40, Procedural Order No.9 (08.07.2014) para 89.

²⁷ *Lao Holdings N.V. v The Lao People’s Democratic Republic* ICSID Case No. ARB(AF)/12/6, Ruling on Motion to Amend The Provisional Measures Order (02.09.2013) para 21.

²⁸ *City Oriente Limited v The Republic of Ecuador* ICSID Case No. ARB/06/21, Decision on Provisional Measures (19.11.2007) para 62.

nin ceza yargılamalarını durdurma kararı veremeyeceklerinin kabul edilmesi gerektiğini savunmuş olsa da 2022 yılı değişikliklerinde bu yönde bir adım atılmamıştır.²⁹ Ulusal ceza yargılamalarını durdurma yönünde verilen geçici tedbirlerin devletlerin egemenlik haklarını etkilediği kabul edilmekle beraber bazı durumlarda geçici tedbir kararı verilmezse tahkim sürecinin de zarar görebileceği nedeniyle bu yönde geçici tedbir kararı verilebileceği genel olarak kabul görmektedir.³⁰ Bu doğrultuda ilk defa 2005 yılında *Tokios Tokoles v Ukraine*³¹ tahkim davası kapsamında hakem heyeti Ukrayna’da yürütülen ceza yargılamasının durdurulması kararını vermiş ve bu tarihten itibaren hakem heyetleri artan bir şekilde ulusal ceza yargılamalarını durdurma konusunda geçici tedbir verilmesi talepleri ile ilgilenmektedir.³²

ICSID tahkiminde diğer tahkim merkezlerine nazaran hakem heyetlerinin daha düşük oranda geçici tedbir verdikleri görülmekte,³³ yine hakem heyetleri geçici tedbir verme hususunda yüksek bir eşik aramaktadır.³⁴ Söz konusu geçici tedbirler içinde de ceza yargılamalarının durdurulmasına yönelik geçici tedbirler konusunda bu tarz geçici tedbirlerin devletlerin egemenlik haklarını ciddi bir biçimde ilgilendirmesi dolayısıyla daha yüksek bir eşik aranmaktadır.³⁵ Hakem heyetleri özellikle ceza yargılamalarını durdurma geçici tedbirlerinde başvuruçunun haklarını ve tahkim sürecinin bütünlüğünü korumak ile söz konusu geçici tedbirin devletin egemenlik haklarına verdiği zarar arasında bir dengeleme yapmaktadır.³⁶ Bu sebeple yabancı yatırımcıların bu yöndeki geçici tedbir taleplerinde red oranı diğer tedbir taleplerine göre daha yüksek orandadır.³⁷ Ceza yargılamasını durdurmaya yönelik geçici tedbirler konusunda

²⁹ ICSID (n 3)

³⁰ *Quiborax S.A., Non Metallic Minerals S.A. and Allan Fosk Kaplın v Plurinational State of Bolivia* ICSID Case No. ARB/06/2, Decision on Provisional Measures, (26.02.2010) para 141.

³¹ *Tokios Tokelés v. Ukraine* ICSID Case No. ARB/02/18, Order No.1 (01.07.2003)

³² Emilie Gonin, ‘How Effective are ICSID Provisional Measures at Suspending Criminal Proceedings before Domestic Courts: The English Example?’ (Kluwer Arbitration Blog, 30.09.2017) <<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2017/09/30/effectiveicsidprovisional-measures-suspending-criminal-proceedingsdomesticcourts-english-example/>> erişim tarihi 19.12.2022

³³ Kryvoi, Goldberg and Philippov (n 2) 19.

³⁴ *Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain* ICSID Case No. ARB/97/7, Procedural Order No.2 (28.10.1999) para 10.

³⁵ *Caratube International Oil Company LLP & Mr. Devincci Salah Hourani v Republic of Kazakhstan* ICSID Case No. ARB/13/13, Decision on the Claimant’s Request for Provisional Measures (04.12.2014)

³⁶ *Quiborax S.A., Non Metallic Minerals S.A. and Allan Fosk Kaplın v Plurinational State of Bolivia* para.158

³⁷ Kryvoi, Goldberg and Philippov (n 2) 23.

hakem heyetlerinin bu hassasiyeti özellikle yatırım tahkiminin bizatihi meşruiyetinin sorgulandığı son yıllarda önemli bir tutum olarak görülmektedir.³⁸ Ancak zaman zaman bazı hakem heyetlerinin *İpek Investment* tahkiminde veya *Hydro S.l.r and others v Republic of Albania*³⁹ tahkim davasında olduğu gibi bu hassasiyetlere yeterince dikkat etmeden ve geçici tedbir kararı verirken tarafların üzerindeki etkileri yeterince hesap etmeden ceza yargılamasını durdurma şeklinde geçici tedbirlere başvurması devletlerin yatırım tahkimine duydukları güvenin azalmasına ve yatırım tahkimi sistemine ilişkin endişelerin artmasına yol açmaktadır.

A. ICSID Geçici Tedbirlerinin Bağlayıcılığı

Uluslararası Adalet Divanı (UAD) Statüsünün 41.maddesi esas alınarak hazırlanan ICSID Sözleşmesinin 47. maddesinde UAD Statüsündeki geçici tedbir ‘belirtebilme’ (*indicate*) ifadesinden daha yumuşak bir ifade kullanılmış ve açıkça hakem heyetlerinin geçici tedbir ‘tavsiyesinde’ (*recommendation*) bulunabilecekleri ifade edilmiştir.⁴⁰ Ancak ICSID hakem heyetleri özellikle UAD davalarında da tartışma konusu olan geçici tedbirlerin bağlayıcılığı konusunda Divanın 2001 yılında *LaGrand*⁴¹ davasında geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğu yönünde verdiği karar sonrasında UAD ile benzer yönde karar vermeye başlamışlardır.⁴² Bu kapsamda ICSID hakem heyetleri *Caratube v Kazakhstan*⁴³ tahkim davası ve *RSM Production Corporation* tahkim davasında bir hakemin muhalif görüşü⁴⁴ dışında artık geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğunun kabul edilmesini dikkate alarak 47. maddedeki açık ifadeye rağmen istikrarlı bir biçimde geçici tedbirlerin bağlayıcı bir karar olduğunu kabul etmektedirler.⁴⁵ ICSID hakem heyetlerinin Sözleşmenin açık ifadesine rağmen kabul ettikleri görüşe dayanak olarak ilk kararlarında UAD içtihadına ve çeşitli yorum yöntemlerine atıf yaparken daha sonraki kararlarında herhangi bir tartışmaya

³⁸ Zarra (n 6) 95.

³⁹ *Hydro S.r.l. and others v. Republic of Albania*, ICSID Case No. ARB/15/28, Order on Provisional Measures (03.03.2016)

⁴⁰ Brigitte Stern, ‘Interim/Provisional Measures’ in Meg Kinnear and others(eds) *Building International Investment Law: The First 50 Years of ICSID* (Wolters Kluwer 2016) 862.

⁴¹ *LaGrand Case* (Germany v United States of America) ICJ Judgment of 27 June 2001

⁴² *Gazzini and Kolb* (n 7) 172.

⁴³ *Caratube International Oil Company LLP & Mr. Devincci Salah Hourani v Republic of Kazakhstan* ICSID Case No. ARB/13/13, Decision on the Claimant’s Request for Provisional Measures (04.12.2014)

⁴⁴ *RSM Production Corporation v Saint Lucia* ICSID Case No.ARB/12/10, Decision on Saint Lucia’s Request for Security for Costs (13.08.2014) Dissenting Opinion of Edward Nottingham

⁴⁵ *Gazzini and Kolb* (n 7) 171.

yer vermeden sadece önceki kararlara atıf yapmak suretiyle verdikleri geçici tedbirlerin tavsiye niteliğinde değil bağlayıcı karar niteliğinde olduklarını kabul ettikleri görülmektedir.⁴⁶ Geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadıkları hususunda ise doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Doktrinde ICSID hakem heyetlerinin verdiği geçici tedbirlerin bağlayıcı olmadığını savunanlar ilk olarak bir uluslararası sözleşme olan ICSID Sözleşmesinin uluslararası anlaşmaların yorumlanması konusunda özel düzenleme getiren 1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 31. maddesinin 1. fıkrasına göre yorumlanması gerektiğini belirtmektedirler.⁴⁷ Buna göre bir uluslararası anlaşma hükmü iyi niyetli bir biçimde o hükmün bağlamı ve amacı dikkate alınmak suretiyle verilecek olağan manasına uygun olarak yorumlanır. Bu kapsamda ICSID Sözleşmesi 47. maddesinde kullanılan “tavsiye edebilir” ifadesinin olağan manası geçici tedbirlerin bağlayıcı bir karar olmadığı şeklinde yorumlanmalıdır. Buna rağmen birçok ICSID hakem heyetinin vermiş oldukları kararlarda⁴⁸ geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğu noktasında UAD kararlarına atıf yapmaları ve benzer amaçsal yorumu benimsemeleri UAD Statüsü 41. maddesinden daha yumuşak bir ifade kullanan ICSID Sözleşmesi dikkate alındığında doğru bir yorum olarak gözükmemektedir.

Geçici tedbirlerin bağlayıcı olmadığı görüşü kapsamında ayrıca Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 31. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi gündeme gelmekte ve bu çerçevede ICSID Sözleşmesi 47. maddesindeki “tavsiye edebilir” ifadesinin yorumunda “anlaşmanın akdedilmesi ile bağlantılı olarak bir veya daha fazla tarafça yapılan ve diğer taraflarca anlaşmayla ilgili bir belge olarak kabul edilen herhangi bir belge” olarak kabul edilebilecek olan ICSID Tahkim Kurallarının 47. maddesi de dikkate alınmalıdır.⁴⁹ ICSID Tahkim Kurallarında geçici tedbirler konusunda getirilen detaylı düzenlemede de aynı şekilde “tavsiye edebilir” ifadesinin tercih edilmesi anlaşmanın yorumunda dikkate alınmalı ve geçici tedbirlerin bağlayıcı olmadığı sonucuna varılmalıdır.

Son olarak Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi 31. maddesi çerçevesinde yapılan yorum neticesinde varılan anlamın muğlak olması halinde yine aynı sözleşmenin 32. maddesinde öngörülen tamamlayıcı yorum araçlarına başvurulmalı ve bu noktada ICSID Sözleşmesinin 47. maddesinin hazırlık çalışmaları incelenmelidir.⁵⁰ Geçici tedbirlerin hukuki mahiyeti hususunda ICSID hakem heyetleri ile doktrin arasındaki keskin görüş ayrılığı da dikkate alındı-

⁴⁶ Gazzini and Kolb (n 7) 174.

⁴⁷ Gazzini and Kolb (n 7) 177.

⁴⁸ *Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*, ICSID Case No. ARB/98/2, Decision on Provisional Measures (25.09.2021) para 49.

⁴⁹ Gazzini and Kolb (n 7) 177.

⁵⁰ ibid 178.

ğında gerçekten de aynı ifadenin yorumu konusunda ortada bir anlaşmazlık olduğu açıktır. ICSID Sözleşmesi 47. maddenin hazırlık çalışmalarına bakıldığında UAD statüsünü esas alan ICSID Sözleşmesinde devletlerin egemenlik haklarına saygı duyulması ve devletlerden geçici olarak bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasının istenmemesi gerektiği düşüncesiyle Statüdeki ifadeden farklı bir şekilde bilinçli olarak tavsiye edebilir ifadesinin tercih edildiği ortaya çıkmaktadır.⁵¹ Bu sebeple Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi 32. maddesi çerçevesinde yapılan yorum da ICSID hakem heyetlerin aldıkları geçici tedbirlerin ancak tavsiye mahiyetinde olduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Doktrinde ICSID hakem heyetlerinin vermiş oldukları geçici tedbirlerin bağlayıcı nitelikte olduğunu savunanlar da benzer şekilde Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 31. maddesini ön plana çıkarmakta ancak bu kapsamda ICSID Sözleşmesinin 47. maddesindeki “tavsiye edebilir” ifadesinin sadece olağan manasına bağlı kalınmadan konu ve amacına uygun bir biçimde yorumlanması gerektiğini ifade etmektedirler.⁵² Geçici tedbirlerin bağlayıcı olmadığı halde anlamsız ve işlevsiz bir hale geleceği ve bu sebeple amaçsal bir yorum yapılarak geçici tedbirlerin bağlayıcı olarak kabul edilmesi gerektiğini savunanlar temelde ICSID Sözleşmesi 47. maddesinin UAD Statüsü 41. maddesi örnek alınarak hazırlanmış olması nedeniyle UAD *LaGrand* davasında yapılan amaçsal yorum neticesinde UAD geçici tedbirlerinin bağlayıcı olduğu sonucuna varılmasını esas almaktadırlar.⁵³

Bununla birlikte Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin yine 31. maddesinin 3. fıkrasında anlaşmanın bütününe yorumunda esas alınması gereken unsurlar bakımından ortaya konulan “ tarafların anlaşmanın yorumu konusundaki mutabakatını tespit eden anlaşmanın uygulanması ile ilgili daha sonraki herhangi bir uygulaması”nın da dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir.⁵⁴ Buna göre devletlerin ICSID hakem heyetlerinin ısrarla geçici tedbirleri bağlayıcı olarak kabul etmesine sessiz kalmaları ile aslında gayri resmi bir biçimde sözleşmenin hükmü değişmiş ve geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğu kabul edilmiştir.⁵⁵

Geçici tedbirlerin bağlayıcılığı konusunda ICSID hakem heyeti kararları ve doktrindeki görüşler değerlendirildiğinde ilk olarak her iki görüşün de argümanlarını Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin anlaşmaların yorumu

⁵¹ ibid 179.

⁵² Safar Safarli, ‘Enforcement of Provisional Measures Rendered Under Article 47 of The ICSID Convention: A State’s Prerogative?’ (8 August 2022) s.14. <<https://ssrn.com/abstract=4184368>> erişim tarihi 28.12.2022.

⁵³ ibid.

⁵⁴ Gazzini and Kolb (n 7) 182.

⁵⁵ ibid.

maddelerine dayandırdıkları görülmektedir. İlgili sözleşmenin anlaşmaların yorumu konusunda getirdiği düzenlemelerin uluslararası örfi hukuk olarak kabul edilmiş olması karşısında bu ilkelerin Türkiye gibi söz konusu sözleşmenin tarafı olmayan ülkeler bakımından da uygulanabileceği belirtilmelidir.⁵⁶ Her iki görüşün argümanları konusunda ise öncelikle geçici tedbirlerin bağlayıcılığı konusunda salt amaçsal yorum sonucu varılan neticenin kabulünün mümkün olmadığı görülmektedir. Zira amaçsal yorumda yalnızca ilgili 47.maddenin amacından ziyade ICSID Sözleşmesinin amacı dikkate alınmalı ve bu sözleşmenin de temel amaçlarından birisinin yabancı yatırımcılar ile devletler arasındaki dengenin korunması olduğu dikkate alınarak yorum yapılmalıdır. Bu sebeple ICSID Sözleşmesinin genel amacı ve madde metnindeki açık ifade göz ardı edilerek geçici tedbirlerin sınırlı amaçsal yorum yapılarak bağlayıcı olduklarının kabul edilmesi mümkün değildir. Bunun yanında Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 31.maddesinin 3.fıkrası çerçevesinde devletlerin sessiz kalmak suretiyle ICSID Sözleşmesinin 47.maddesini gayri resmi olarak değiştirmiş olmaları da mümkün değildir. Bu noktada öncelikle belirtilmesi gereken nokta geçici tedbirlerin bağlayıcı oldukları konusunda yapılan uygulamanın esas olarak devletlerden ziyade hakem heyetlerinin uygulamasından ileri geldiğidir.⁵⁷ Devletlerin bu uygulamaya tamamen sessiz kaldıklarını da söylemek mümkün olmayıp, başta Türkiye olmak üzere bazı devletlerin geçici tedbirler konusunda birçok kez hakem heyetlerine karşı çıktıkları⁵⁸ veya bazı durumlarda sadece zorunluluk duygusundan ileri gelen bir nedenle sessiz kaldıkları müşahede edilmektedir.⁵⁹

ICSID tahkiminde verilen geçici tedbirlerin bağlayıcı olmadığı yönünde yapılan değerlendirmeden sonra bu değerlendirmeyi destekler mahiyette belirtilmesi gereken son husus da 2022 yılında ICSID Tahkim Kurallarında yapılan değişikliklerde geçici tedbirlerin verilme şartları başta olmak üzere yapılan çeşitli değişikliklere rağmen “tavsiye edebilir” hükmünün muhafaza edilmiş olmasıdır. ICSID Sözleşmesinin açık hükmüne rağmen zaten böyle bir radikal değişikliğin yapılmasının mümkün olmadığı görülse de Tahkim Kurallarında herhangi bir değişikliğin olmaması ICSID tahkimi sisteminde ceza yargılamalarını durdurma başta olmak üzere verilen bütün geçici tedbirlerin bağlayıcı nitelikte olmayan tavsiyelerden ibaret olduğunu bir kez daha göstermiştir.

⁵⁶ Ylli Dautaj and Bruno Gustafsson, ‘Provisional Measures in Investor-State Arbitration: States Playing Games in Local Courts by Invoking the Trump Card (Police Powers)’ 2019 4(1) University of Bologna Law Review 27, 36.

⁵⁷ Safarli (n 52) 24.

⁵⁸ *Quiborax S.A., Non Metallic Minerals S.A. and Allan Fosk Kaplın v Plurinational State of Bolivia*

⁵⁹ Safarli (n 52) 24.

B. Geçici Tedbir Verilmesinin Şartları

ICSID tahkiminde geçici tedbir verilmesi hususunu düzenleyen asıl hüküm olan sözleşmenin 47.maddesinde geçici tedbirlerin hangi durumlarda hakem heyetleri tarafından verileceğine dair şartlar yer almamaktadır. Geçici tedbirlerin nasıl verileceğinin daha detaylı olarak düzenlendiği 2006 yılı ICSID Tahkim Kurallarında da benzer şekilde geçici tedbirlerin verilmesine ilişkin şartların neler olacağı yer almamaktaydı. Ancak ICSID tahkim heyetleri sözleşmenin ve tahkim kurallarının yorumlanması yoluyla geçici tedbirlerin hangi şartların gerçekleşmesi halinde verilebileceği konusunda uygulamada temel olarak bir içtihat birliği geliştirmiştir.⁶⁰ Aranılan söz konusu şartlar konusunda uygulama incelendiğinde tahkim taraflarının çoğu zaman bu şartlar konusunda herhangi bir ihtilafa düşmedikleri görülmektedir.⁶¹ Buna göre hakem heyetleri taraflardan birisinin geçici tedbir talebi hakkında karar vermeden önce esas olarak 3 şartın gerçekleşmesi gerektiğini kabul etmektedir.

ICSID hakem heyetlerinin geçici tedbir uygulanabilmesi için aradıkları şartlardan ilki geçici tedbir talep eden tarafın bu geçici tedbirle korunacak bir hakkının olduğunu ortaya koyması gerektirir.⁶² Korunacak hakkın bu bakımdan tahkim konusunun esasına ilişkin olması zorunlu olmayıp tahkim usulüne ilişkin olması da mümkündür.⁶³ Bu kapsamda tarafların geçici tedbir taleplerinde sıklıkla korunmasını istedikleri hakların başında tahkim süreci ile oluşan durumun muhafazası ve durumun daha da ağırlaştırılmaması hakkı, tanıkların veya belgelerin korunmasına ilişkin usuli bütünlük hakkı (*right to procedural integrity*) ve tahkimin münhasırlığı hakkı (*right to exclusivity*) gelmektedir.⁶⁴

ICSID Tahkim Kurallarından ziyade geçici tedbirlerin verilmesi şartları bakımından UAD içtihatlarından referans alınarak uygulanan diğer iki şart ise aciliyet (*urgency*) ve gereklilik (*necessity*) şartlarıdır.⁶⁵ Aciliyet şartı açısından hakem heyetleri geçici tedbirle korunması istenen hakkın hakem heyeti kararını bekleyemeyecek durumda olması gerektiğini aramaktadır.⁶⁶ Geçici tedbir verilebilmesi için sıklıkla aranan bir diğer şart da geçici tedbirin gerekliliğidir.⁶⁷ Bu bakımdan geçici tedbir verilmediğinde telafi edilemeyecek zarar (*irreparable harm*) meydana geleceği ve bu zararın hakem kararı neticesinde verilebilecek tazminat ile karşılanamayacak olması durumunda gereklilik şartının yerine

⁶⁰ *Churchill Mining PLC and Planet Mining Pty Ltd v. Republic of Indonesia* para 69.

⁶¹ Zarra (n 6) 90.

⁶² Brown (n 1) para 106.

⁶³ Stern (n 40) 861.

⁶⁴ Brown (n 1) para 106.

⁶⁵ Luttrell (n 19) 397.

⁶⁶ Stern (n 40) 862-863.

⁶⁷ ibid 862.

gelmiş olacağını genellikle kabul edilmektedir.⁶⁸ Geçici tedbir verilebilmesi için aranan gereklilik şartı bağlamında hakem heyetlerinin aramış olduğu telafi edilemez zarar unsurunun geçici tedbiri talep eden açısından karşılanması zor bir şart olduğunu ifade eden bazı hakem heyetleri nadiren de olsa gereklilik şartı bakımından daha düşük bir eşik benimsemiş ve gereklilik şartının yerine getirilmiş sayılabilmesi için talep edenin geçici tedbir talebi kabul edilmezse önemli zarara (*substantial harm*) uğrayacağını ortaya koyması halinde bu şartın yerine geldiğini kabul etmişlerdir.⁶⁹ Bazı hakem heyetlerince ‘telafi edilemez zarar’ yerine ‘önemli zarar’ ın gerçekleşmesinin aranması ICSID tahkimi bakımından geçici tedbirlerin etkinliğini korumak bakımından önemli bir adımdır. Zira tahkim süreci bakımından geçici tedbir talebinde bulunan taraflardan çoğunun söz konusu talepleri kabul edilmediğinde uğrayacakları zarar telafi edilmez olmayıp bir şekilde tazminatla telafi edilebilecek boyutta kalmaktadır. Bu sebeple hakem heyetlerince telafi edilemez zarar şartının katı bir biçimde aranması birçok geçici tedbir talebinin reddine yol açmakta ve uzun vadede ICSID tahkiminde diğer tahkimlere nazaran daha yüksek oranda geçici tedbir talebi reddi oranı çıkmasına yol açmaktadır.

Öte yandan, bahse konu üç şarta ilave olarak son zamanlarda bazı hakem heyetlerince ölçülülük (*proportionality*) şartının da arandığı görülmektedir.⁷⁰ Geçici tedbirin ölçülü olup olmadığı bağlamında hakemler geçici tedbirin verilmesi halinde talep eden tarafın elde edeceği menfaatle bu tedbir neticesinde diğer tarafın uğrayacağı zarar arasında bir dengeleme yapmaktadır. Özellikle ulusal ceza yargılamalarının durdurulmasını öngören geçici tedbirler bakımından hakem heyetleri bu şartı daha fazla oranda uygulamakta ve devletlerin en temel egemenlik alanına müdahale niteliği taşıyan bu geçici tedbirlerde diğer tarafın elde edeceği menfaatin bu müdahaleden dolayı oluşan zarardan daha fazla olması gerektiğini kabul etmektedirler.⁷¹

Hakem heyetlerinin uygulamalarıyla benimsenen söz konusu şartlar 2022 yılında ICSID Tahkim Kurallarında yapılan değişikliklerle yeni Tahkim Kurallarının 47.maddesinin içerisinde yer almıştır. Böylelikle hakem heyetlerinin geçici tedbirlerin verilebilmesi konusunda aradıkları şartların neler olacağını netleştirilmiş ve tutarsız olabilecek uygulamaların önüne geçilmesi hedeflenmiştir. 2022 ICSID Tahkim Kurallarının 47.maddesinde geçici tedbirlerin ve-

⁶⁸ *Occidental Petroleum Corporation v. the Republic of Ecuador*, ICSID Case No. ARB/06/11, Decision on Provisional Measures, (17.08.2007) para 59.

⁶⁹ *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador*, ICSID Case No. ARB/06/21, Decision on Revocation of Provisional Measures and Other Procedural Matters, (13.05.2008) para 72.

⁷⁰ Brown (n 1) para 101.

⁷¹ *Hydro S.r.l. and others v. Republic of Albania*, ICSID Case No. ARB/15/28, Order on Provisional Measures, (03.03.2016) para 3.16.

rilebilmesi için aranan şartlar örnek olarak sayılmıştır. Anılan madde uyarınca hakemlerin geçici tedbir taleplerini aciliyet, gereklilik ve ölçülülük şartları bakımından incelemeleri gerektiği düzenlenmiştir. Son yıllarda verilen geçici tedbirlerde artan bir şekilde aranan ölçülülük şartının yeni madde metnine dahil edilmesi özellikle ceza yargılamalarını durduran geçici tedbirlerin verilmesinde hakemlerin bu tedbirlerin devletlere olan etkisini daha dikkatli bir biçimde ele alması zorunluluğu getirmiştir. Böylelikle hakemlerin yeterli bir şekilde inceleme yapmadan devletlerce yürütülen ceza davalarını durdurmaya karar vermelerinin ve uzun vadede yatırım tahkiminin meşruiyetinin sorgulanmasının önüne geçilmeye çalışıldığı görülmektedir.

C. Geçici Tedbirlerin İcrası ve Uyulmamasının Sonuçları

ICSID tahkiminde hakem heyetlerinin verdikleri geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadıkları tartışmasının ötesinde söz konusu geçici tedbirlerin nasıl icra edileceği hususu da netleştirilmiş değildir. ICSID Sözleşmesinin 54.maddesinde düzenlenen tenfiz usulü kapsamına sadece nihai hakem kararları (*award*) dahil edilmiş olup geçici tedbirlerin bu bakımdan 54.madde çerçevesinde icrası mümkün olmamaktadır.⁷² Öte yandan ICSID tahkimi kapsamında verilen geçici tedbirlerin yine sadece nihai hakem kararlarının tenfizini düzenleyen 1958 tarihli “Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York Sözleşmesi” çerçevesinde de icrası söz konusu olmamaktadır.⁷³ Geçici tedbirlerin ICSID Sözleşmesi veya New York Sözleşmesi kapsamında tenfizinin mümkün olmayacağı belirtildikten sonra incelenmesi gereken konu verilen geçici tedbirlere uyulmamasının bir sonucu olup olmadığı ve eğer bir sonucu olacaksa bunların neler olduğudur.

Tahkim taraflarının ve bilhassa geçici tedbirlerin muhatabı olan devletlerin geçici tedbirlerin bağlayıcı olduklarını kabul etmeseler dahi büyük ölçüde hakem heyetlerinin ICSID tahkim yargılamaları sırasında verdikleri geçici tedbirlere uydukları görülmektedir.⁷⁴ ICSID Sözleşmesi bağlamında geçici tedbirlere uymamanın açıkça düzenlenen bir yaptırımı olmamasına rağmen devletlerin bu geçici tedbirleri yerine getirmelerinde ICSID tahkiminin Dünya Bankası nezdinde kurulmuş olması ve devletlerin geçici tedbirlere uymayarak Dünya Bankası veya diğer önemli kredi kuruluşlarından ileride alabilecekleri kredileri riske atmak istememelerinin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.⁷⁵ Bunun yanında devletlerin geçici tedbirlere uymayarak hakem heyetleri nezdinde olumsuz bir intiba bırakmaktan ve uzun vadede potansiyel yatırımcı-

⁷² Safarlı (n 52) 30.

⁷³ ibid 33.

⁷⁴ Luttrell (n 19) 395.

⁷⁵ Ekşi (n 19) 7.

larca tahkim dostu olmayan bir ülke olarak görülmekten endişe duymalarının da bu konuda bir etkisinin olabileceği görülmektedir.⁷⁶ Buna karşılık ulusal mahkemelerce yürütülen ceza yargılamalarını durdurmaya yönelik geçici tedbirler söz konusu olduğunda devletlerin bu mülahazaları çoğu zaman geride bırakarak egemenlik haklarına vurgu yapmak suretiyle söz konusu geçici tedbirlere daha az oranda riayet ettikleri görülmektedir.⁷⁷

Doktrinde geçici tedbirlere uyulmamasının yaptırımın neler olacağı konusunda görüş birliği bulunmamakta ve özellikle geçici tedbirlerin bağlayıcı olarak kabul edilip edilmemesine dayalı olarak farklı görüşler ileri sürülmektedir. ICSID hakem heyetlerinin vermiş oldukları geçici tedbirlerin UAD içtihatlarından hareketle Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi 31.maddesinin 1.fıkrasındaki amaçsal yorum sonucunda bağlayıcı olduklarını savunanlar ICSID Sözleşmesi 47.maddesi uyarınca verilen geçici tedbirlerin devletler bakımından uluslararası yükümlülük (*international obligation*) oluşturduğunu kabul etmektedirler.⁷⁸ Özellikle ceza yargılamalarının durdurulmasına ilişkin geçici tedbirlerin ulusal mahkemelerce yerine getirilmemesi halinde mahkemelerin eylemlerinin devlete atfedilebilir eylemler olması nedeniyle geçici tedbirleri yerine getirmemek devletlerin uluslararası sorumluluğunu doğuran uluslararası yükümlüğün ihlali (*internationally wrongful act*) anlamına gelmektedir.⁷⁹ Bu ihlal neticesinde yapılması gereken ilk şey ihlalin durdurulması (*cessation*) olup daha sonra zararın giderilmesi (*reparation*) konusu devreye girecektir.⁸⁰

Geçici tedbirlerin tavsiye niteliğinde olduğunu savunanlar ise temel argüman olarak ICSID Sözleşmesinin hazırlık aşamasında geçici tedbirlere uymamaya yaptırım getirilmesi önerisinin kabul edilmemesini ileri sürmektedirler.⁸¹ Bu sebeple ICSID Sözleşmesinde yaptırma bağlanmayan geçici tedbirlere uyulmamasının devletler açısından uluslararası sorumluluk doğurması mümkün değildir. Her ne kadar geçici tedbirlere uymamaya somut bir yaptırım getirilmiş olmasa da Sözleşme görüşmeleri sırasında geçici tedbirlere uyulmaması halinde hakem heyetlerince menfi çıkarım yapılabileceğine, zararın hesabında veya masraf paylaşımında tedbirlerin yerine getirilmemesi durumunun dikkate

⁷⁶ Zannis Mavrogordato and Gabriel Sidere, ‘Nature of Enforceability of ICSID Provisional Measures’ (2009) 3 (4) Rom Arb J 29, 41-42.

⁷⁷ Le Bars (n 24) 71.

⁷⁸ *Nova Group Investments, B.V. v. Romania*, ICSID Case No. ARB/16/19, Expert Statement of Stephen M. Schwebel (UK Proceedings) (03.06.2017) para 61.

⁷⁹ *Certain Activities Carried Out By Nicaragua In The Border Area (Costa Rica v Nicaragua)* Judgment (16.12.2015) para 121-129

⁸⁰ McRae (n 8) 239.

⁸¹ Brown (n 1) para 44.

alınabileceğinin genel olarak kabul gördüğü görülmektedir.⁸²

Geçici tedbirlere uyulmamasının sonuçlarının neler olabileceği konusundaki görüşler incelendiğinde öncelikle geçici tedbirlere uyulmamasının devletlerin uluslararası sorumluluğunu doğuracağı görüşünün kabul edilemez olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Zira ICSID Sözleşmesinde açıkça tavsiye niteliğinde olduğu belirtilen ancak hakem heyetlerinin yetkilerini aşan bir yorumu yoluyla bağlayıcı olduğu kabul edilen ve yine uyulmamasına bir yaptırım getirilmeyen geçici tedbirlere uyulmamasının bir uluslararası sorumluluk oluşturması mümkün değildir. Ancak geçici tedbirlere uymamanın hiçbir sonucu olmayacağını da söylemek aynı şekilde mümkün değildir. Her ne kadar sadece delillerin sunulması aşaması bakımından özel olarak öngörülen menfi çıkarım yapılabilmesi yolunun⁸³ geçici tedbirlere uymamada gündeme gelmesi mümkün değilken hakemlerin masrafların paylaşımı ve zararın hesabı gibi konularda geçici tedbirlere uyulmadığında takdir haklarını devletler aleyhine kullanabilmeleri mümkündür. Bu bakımdan geçici tedbirlerin yerine getirilmemesinin hakem heyetince çeşitli araçlarla dikkate alınabileceği ve bunların önemli sonuçlar doğurabileceği unutulmamalıdır.

II. İPEK INVESTMENT TAHKİMİNDE CEZA YARGILAMASININ DURDURULMASINA YÖNELİK VERİLEN GEÇİCİ TEDBİRİN ANALİZİ

Davacı İpek Investment şirketi Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı başlatmış olduğu tahkim davasında, verdiği dilekçe⁸⁴ ile ICSID hakem heyetinden diğer iddialarının yanında şirket hissedarları, potansiyel tanık olabilecek bazı aile üyeleri ve avukatlarından oluşan bazı kişiler hakkında Türkiye’de yürütülen ceza davalarının askıya alınmasını öngören bir geçici tedbir verilmesini talep etmiştir.⁸⁵ Bu dilekçede davacı geçici tedbir ile korunmasını istediği haklarının tahkim sürecinin doğru bir şekilde yürütülmesi hakkı ve tahkim süreci ile oluşan durumun korunması haklarına dayandırmıştır.⁸⁶ Davacı bazı muhtemel tanıklarının tahkim davasında ifade vermelerinin engellenmesi ve ceza yargılamalarının tahkim davasını açan davacıya karşı kötü niyetli olarak yürütülmesi gibi durumları korunması gereken haklar kapsamında ileri sürmüştür.⁸⁷

⁸² Le Bars (n 24) 71.

⁸³ Michael Polkinghorne and Charles B. Rosenberg, ‘The Adverse Inference in ICSID Practice’ 2015 30 (3) ICSID Review 741, 743.

⁸⁴ *İpek Investment Limited v Republic of Türkiye* ICSID Case No.ARB/18/18, Claimant’s Request for Provisional Measures (15.11.2018)

⁸⁵ *İpek Investment Limited v Republic of Türkiye* ICSID Case No.ARB/18/18, Provisional Order No.5 (19.09.2019) para 1.2.

⁸⁶ ibid para 51.

⁸⁷ ibid

Davalı Türkiye Cumhuriyeti Devleti ise ceza yargılamalarının önemli bir terör tehdidi nedeniyle başlatıldığını, ceza yargılamalarının devletin en temel egemenlik yetkilerinden olduğunu, kaldı ki ceza yargılamalarının tahkim sürecinden evvel başladığını ve son olarak da ceza yargılamalarının durdurulması için aşılması gereken yüksek eşğin bu talepte aşılmadığını belirtmiştir.⁸⁸

Her iki tarafın ikiye tur vermiş olduğu dilekçeleri inceleyen hakem heyeti 19 Eylül 2019 tarihinde verdiği kararda öncelikle Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ICSID Sözleşmesine taraf olarak egemenlik hakkına müdahale niteliğinde olabilecek geçici tedbirlerin hakem heyetlerince verilebilmesine rıza gösterdiğini ifade etmiştir.⁸⁹ Hakem heyeti daha sonra geçici tedbir verilebilme şartlarını incelemeyen önce davacının ilk görünüşte (*prima facie*) hakem heyetinin yetkili olduğunu ortaya koyması gerektiğini belirtmiş ve yaptığı inceleme neticesinde henüz yetkili olup olmadığı konusunda kesin karar verilmemiş olsa da ilk görünüşte yetkili olduğunun ortaya konulduğunu ifade ederek geçici tedbir verilebilmesi şartlarını incelemeye başlamıştır.⁹⁰

Hakem heyeti geçici tedbir kararı verilebilmesi için davacının öncelikle korunması gereken bir hakkı olması gerektiğini, ulusal mahkemelerde yürütülen ceza davalarının kural olarak tahkimin münhasırlığı hakkını ihlal etmediğini zira tahkim yargılaması ile ceza davasının konularının birbirinden farklı olduğunu ifade etmiştir.⁹¹ Ancak Türkiye’de yürütülen ceza yargılamalarının muhtemel tanıkların ifade vermesini engellemesi ve delil ikamesi sürecinde taraflar arasında eşitsizliğe yol açması gibi nedenlerden ötürü tahkimin bütünlüğüne zarar verdiğini ve bu noktada davacının korunması gereken bir hakkı olduğunu kabul etmiştir.⁹²

Geçici tedbirlerin verilebilme şartları konusunda hakem heyeti daha sonra istenen geçici tedbirin acil olma ve gerekli olma şartlarını sağlaması gerektiğini belirtmiştir.⁹³ Bu kapsamda hakem heyeti bazı avukatlar aleyhinde yürütülen ceza yargılamalarının davacının Türkiye’de hukuki destek alacak avukatlar bulmasına mani olmasını, ceza yargılamalarında elde edilen delillerin davalı tarafından kullanılarak taraflar arasındaki eşitliğin bozulabilecek olmasını ve muhtemel tanıkların ifade vermesinin zorlaştırılmasını telafi edilemez zararlar olarak değerlendirmiştir.⁹⁴ Geçici tedbir istenen konunun ulusal mahkemelerde yürütülen ceza yargılamasının durdurulması olması nedeniyle geçici tedbir

⁸⁸ ibid para 52.

⁸⁹ ibid para 3.

⁹⁰ ibid para 16-30.

⁹¹ ibid para 53.2.

⁹² ibid.

⁹³ ibid para 8.2-8.3.

⁹⁴ ibid para 68.

verilebilmesi eşiğinin yüksek olacağını⁹⁵ ortaya koyan hakem heyeti ölçülülük analizinin de yapılması gerektiğini ifade etmiş⁹⁶ ve ceza davalarının durdurulmasının sadece hakem kararı verilene kadar olan süreci etkilemesi nedeniyle etkilerinin sınırlı olacağından hareketle bu şartın da yerine getirildiği sonucuna varmıştır.⁹⁷ Tüm bu sebeplerle hakem heyeti Türkiye’de yürütülen ceza davalarının hakem kararı verilene kadar durdurulması şeklinde geçici tedbir kararı vermiştir.⁹⁸

Söz konusu geçici tedbir kararının verilmesi üzerine davacı avukatları bu kararı Ankara Ağır Ceza Mahkemesine sunarak yürütülen ceza yargılamaların durdurulmasına karar verilmesini talep etmişlerdir. Ancak mahkeme söz konusu karara uymayacağını belirtmiş ve yargılamaya devam etmiştir.⁹⁹ Öte yandan 8 Aralık 2022 tarihinde *İpek Investment* tahkim davası sonuçlanmış ve hakem heyeti tahkim yargılaması bakımından yetkisiz olduğuna karar vermiştir. Tahkim davasında esasa girilmemiş olması nedeniyle hakem heyeti Türk mahkemelerinin ceza davalarının durdurulmasına yönelik verilen geçici tedbirlere uymamasına ilişkin herhangi bir sonuç öngörmemiştir.¹⁰⁰

ICSID hakem heyetinin vermiş olduğu söz konusu geçici tedbir ile ilgili belirtilmesi gereken ilk husus hakem heyetinin bu kararı verme süresinin geçici tedbir verilme ortalama süresi olan 3-4 aydan farklı olarak yaklaşık 10 ay olmasıdır.¹⁰¹ Söz konusu sürenin uzamasında tarafların ikişer tur dilekçe vermesi, bir duruşma yapılması ve ilave konular bakımından tekrardan ikişer tur dilekçe verilmesinin etkili olduğu açıkça görülmektedir. Hakem heyetinin bu kararda geçici tedbir kararı veren diğer hakem heyetlerinden büyük ölçüde ayrılarak geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadığı tartışmasını hiç yapmadığı, önceki tahkim davalarına atıf yapma şeklinde bir yolu dahi tercih etmediği görülmektedir. Hakem heyetinin herhangi bir tartışma yapmadan geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğunu ön kabul olarak ele alması bu kapsamda bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Geçici tedbir verilmesine ilişkin hakem heyetinin uyguladığı şartlar incelendiğinde hakem heyetinin geçici tedbirin gerekli olması gerektiği ve bu sebeple ‘telafi edilemez zararın’ oluşacak olması gerektiğini kabul ettiği görülmüştür. Ancak buna rağmen bu standardın altında kalan ‘önemli zarar’ kri-

⁹⁵ ibid para 53.4.

⁹⁶ ibid para 53.5

⁹⁷ ibid para 70.

⁹⁸ ibid para 121.2.

⁹⁹ Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesi Esas No:2017/44 Karar No:2020/5

¹⁰⁰ *İpek Investment Limited v Republic of Türkiye* ICSID Case No.ARB/18/18, Award (08.12.2022)

¹⁰¹ Luttrell (n 19) 396.

terini tatbik etmiş olması geçici tedbire hükmetmesini kolaylaştırmıştır. Bunun yanında hakem heyetinin ceza yargılamalarını durdurmaya yönelik geçici tedbirler söz konusu olduğunda ölçülülük kriterinin uygulanmasını kabul etmesi genel uygulama ile örtüşse de hakem heyetinin ölçülülük analizini yüzeysel bir şekilde yaptığı ve bu geçici tedbirin Türkiye aleyhine sonuçlarını yeterli ölçüde dikkate almadığı görülmektedir. Benzer şekilde hakem heyetinin bu tür geçici tedbirlerin verilmesi için yüksek eşik aranması hususunu ifade etmesine rağmen analizinde geçici tedbir verilmesini gerektiren durumların yüksek eşiği aştığını gösteren durumları ortaya koymadığı görülmektedir. Son olarak Türkiye’de başlatılan ceza davalarının esasında tahkim süreci başlamadan evvel başlatılmasının aslında bu ceza davalarının tahkim sürecine karşı intikam duygusundan ileri gelmediğini açıkça göstermesine rağmen bu durumun hakem heyetince yeterince önemsemediği görülmektedir.

III. TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNE KARŞI İLERİDE AÇILCAK TAHKİM DAVALARINDA VERİLEBİLECEK GEÇİCİ TEDBİRLER HUSUSUNDA İZLENMESİ GEREKEN YOL

Libananco tahkiminde sadece bazı delillerin yok edilmesi ve bazı kişiler aleyhinde yapılan takibin durdurulması ile ilk kez bir tahkim heyetinin verdiği geçici tedbirle egemenlik alanına müdahale edilen Türkiye Cumhuriyeti, *İpek Investment* tahkiminde ceza yargılamasının durdurulmasına yönelik verilen geçici tedbirle daha ileri bir seviyede bir müdahale ile karşılaşmıştır. ICSID tahkiminde ceza yargılamalarının durdurulması yönünde talep edilen geçici tedbirlerin son yıllarda artması bu konunun Türkiye bakımından ileride tekrar gündeme gelebilme ihtimalini de artırmaktadır. Bu noktada Türkiye’nin ICSID Tahkim Kuralları reform çalışmalarında olduğu gibi geçici tedbirlerin sadece tavsiye niteliğinde olduğu hususunun altını ısrarla çizmeye ve ICSID hakem heyetlerinin ulusal mahkemelerde yürütülen ceza davaları durdurmaya yönelik geçici tedbirler başta olmak üzere devletlerin egemenlik haklarına müdahale eden geçici tedbirlere karar veremeyeceğini savunmaya devam etmesi yerinde bir tutum olarak görülmektedir. Zira Türkiye başta olmak üzere ICSID tahkimi açısından önemli olan ülkelerin bu konuda ısrarlı ve kararlı bir tavır göstermeleri birçok hakem heyetinin yeterli analizi yapmadan ve kolaylıkla bu yönde geçici tedbir vermelerine engel olacaktır.

Türkiye açısından geçici tedbirlerin bağlayıcı olmadığı savunmasını sürdürmek ve ceza yargılamalarını durduran geçici tedbirlerin verilmemesi gerektiğinde ısrar etmek önemli olsa da hakem heyetlerinin mevcut ve istikrarlı uygulamaları karşısında verilmiş olan geçici tedbirlere riayet edilmemesinin yaratabileceği sonuçlar da dikkatle değerlendirilmelidir. Bu noktada her ne kadar *İpek Investment* kararında hakem heyeti davayı yetkisiz olmasından hareketle reddettiği için daha önce vermiş olduğu geçici tedbir kararına Türkiye’nin

uymamasının sonuçları hakkında herhangi bir görüş ileri sürmese de Türkiye geçici tedbir kararının gereklerini yerine getirmeyerek riskli bir karar almıştır. Olası bir hakem kararında hakem heyetinin devletin verilen geçici tedbire uymamasını dikkate alarak zararın hesabında artışa gitmesi veya tahkim masraflarının paylaşımında devlet aleyhine takdir hakkını kullanmasının Türkiye aleyhinde doğuracağı zararın daha kötü sonuçlar doğurabileceği görülmektedir. Bu nedenle hakem heyetleri ceza davalarını askıya alan geçici tedbirler vermekten vazgeçene kadar Türkiye’nin ileride verilmesi olası ceza davalarını durdurmaya yönelik geçici tedbirlerin gerekliliklerini yerine getirmesi olası ağır riskler dikkate alındığı daha makul bir yol olarak görülmektedir.

SONUÇ

ICSID hakem heyetlerince verilen geçici tedbirlerin, bu tedbirler içerisinde önemli bir yer kaplayan ceza yargılamaların durdurulmasına yönelik geçici tedbirlerin niteliğinin ve bu tedbirlere uyulmamasının sonuçlarının incelendiği bu çalışmada varılan sonuçlardan ilki hakem heyetlerinin yetkilerini aşan bir yorumla geçici tedbirleri bağlayıcı olarak kabul ettikleridir. Geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğu sonucunu doğuran yorum tekniklerinin Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesine aykırı bir şekilde uygulandığı kanaatindeyiz. Hakem heyetlerinin geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğuna dayanak olarak UAD içtihatlarını doğrudan iktibas etmeleri de ICSID Sözleşmesi ve UAD Statüsü arasında önemli farklar olması nedeniyle kabul edilemezdir. Tüm bunların yanında 2022 yılında ICSID Tahkim Kurallarında yapılan değişikliklerde geçici tedbirlerin tavsiye niteliğinde olduğu düzenlemesinin korunması hakem heyetlerinin istikrarlı uygulamasına rağmen geçici tedbirlerin bağlayıcı olduğu sonucunun kabul edilmediğinin en açık göstergesidir.

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan birisi de hakem heyetlerinin geçici tedbirlerin verilebilmesi için genellikle aradıkları şartların 2022 Tahkim Kurallarında örnek kabilinden sayılmasının ilerleyen yıllarda verilecek geçici tedbirler konusunda daha tutarlı kararların ortaya çıkmasını sağlayacak olmasıdır. Bu noktada özellikle ceza yargılamalarının durdurulması geçici tedbirlerinde hakem heyetlerinin aradıkları bir şart olan ölçülülük şartının artık tüm geçici tedbirlerde aranması gereken şartlardan biri olarak sayıldığı belirtilmelidir. Ancak hakem heyetlerinin ölçülülük şartını *İpek Investment* tahkiminde olduğu gibi yüzeysel olarak değil, geçici tedbirin her iki tarafa olan etkisinin detaylı olarak tartışılması şeklinde uygulaması düzenlemenin ruhuna daha uygun bir tutum olarak gözükmektedir.

Bağlayıcılığı konusunda zıt görüşler bulunan geçici tedbirlerin gereğinin yerine getirilmemesi halinde sonuçların ne olacağı konusunda da tartışmaların olduğu bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan birisidir. Bu kapsamda devletlerin her ne kadar kredi kuruluşlarını, hakem heyetlerini veya ileride yatırım

yapabilecek kişileri ürkütmemek adına genellikle geçici tedbirlerin gereğini yerine getirmelerine rağmen ceza yargılamalarını durduran geçici tedbirler söz konusu olduğunda *İpek Investment* tahkiminde olduğu gibi daha az oranda bu tedbirlere uydukları ortaya çıkmaktadır. Söz konusu geçici tedbirlere uyulmaması halinde bu tedbirler bağlayıcı olarak kabul edilemeyeceği için devletlerin uluslararası sorumluluğu doğmayacak olsa da hakem heyetlerinin zararın hesabında veya tahkim masraflarının paylaşımında bu durumu dikkate alabilmeleri mümkündür.

Çalışma kapsamında özel olarak incelenen *İpek Investment* tahkiminde verilen geçici tedbirde hakem heyetinin geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadığını dahi tartışmadığı, özellikle ölçülülük standardını çok yüzeysel olarak uyguladığı ve ceza yargılamasını durdurmak için yüksek eşik araması gerekmesine rağmen bu eşğin aşıldığını ortaya koyamadığı görülmüştür. Bu bakımdan verilen bu geçici tedbir hakem heyetlerinin devletlerin egemenlik alanlarına kolayca müdahale edebildiğini göstermekte ve bu nedenle ICSID tahkim sisteminin meşruiyetinin sorgulanmasına sebep olmaktadır. Ancak devletlerin hakem heyetlerinin yetkileri aşan bir şekilde ve yanlış bir değerlendirmeyle verdikleri ceza yargılamalarının durdurulması tedbirin yanlışlığından ziyade uymamanın olası ekonomik sonuçlarına odaklanmaları gerekmektedir. Bu noktada ceza yargılamalarının yalnızca tahkim davasında karar verilene kadar askıya alınmasını öngören geçici tedbirler söz konusu olduğunda devletlerin bu geçici tedbirin sınırlı etkisi karşısında uymama halinde çok ciddi meblağların söz konusu olduğu tahkim masrafları veya zararları dikkate alarak bu geçici tedbirleri yerine getirmeleri daha uygun bir çözüm olarak gözükmektedir.

KAYNAKÇA

Davalar

Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain ICSID Case No. ARB/97/7, Procedural Order No.2 (28.10.1999)

LaGrand Case (Germany v United States of America) ICJ Judgment of 27 June 2001

Tokios Tokelés v. Ukraine ICSID Case No. ARB/02/18, Order No.1 (01.07.2003)

Occidental Petroleum Corporation v. the Republic of Ecuador, ICSID Case No. ARB/06/11, Decision on Provisional Measures, (17.08.2007)

City Oriente Limited v The Republic of Ecuador ICSID Case No. ARB/06/21, Decision on Provisional Measures (19.11.2007)

Libananco Holdings Co. Limited v The Republic of Turkey ICSID Case No. ARB 06/08 ICSID Decision on Preliminary Issues. (23.06.2008)

Quiborax S.A., Non Metallic Minerals S.A. and Allan Fosk Kaplún v Plurinational State of Bolivia ICSID Case No. ARB/06/2, Decision on Provisional Measures, (26.02.2010)

Lao Holdings N.V. v The Lao People’s Democratic Republic ICSID Case No. ARB(AF)/12/6, Ruling on Motion to Amend The Provisional Measures Order (02.09.2013)

Churchill Mining PLC and Planet Mining Pty Ltd v. Republic of Indonesia ICSID Case No. ARB/12/14 and 12/40, Procedural Order No.9 (08.07.2014)

RSM Production Corporation v Saint Lucia ICSID Case No.ARB/12/10, Decision on Saint Lucia’s Request for Security for Costs (13.08.2014) Dissenting Opinion of Edward Nottingham

Caratube International Oil Company LLP & Mr. Devincti Salah Hourani v Republic of Kazakhstan ICSID Case No. ARB/13/13, Decision on the Claimant’s Request for Provisional Measures (04.12.2014)

Certain Activities Carried Out By Nicaragua In The Border Area (Costa Rica v Nicaragua) Judgment (16.12.2015)

Hydro S.r.l. and others v. Republic of Albania, ICSID Case No. ARB/15/28, Order on Provisional Measures (03.03.2016)

Nova Group Investments, B.V. v. Romania, ICSID Case No. ARB/16/19, Expert Statement of Stephen M. Schwebel (UK Proceedings) (03.06.2017)

İpek Investment Limited v Republic of Türkiye ICSID Case No.ARB/18/18, Claimant’s Request for Provisional Measures (15.11.2018)

İpek Investment Limited v Republic of Türkiye ICSID Case No.ARB/18/18, Provisional Order No.5 (19.09.2019)

Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile, ICSID Case No. ARB/98/2, Decision on Provisional Measures (25.09.2021)

İpek Investment Limited v Republic of Türkiye ICSID Case No.ARB/18/18, Award (08.12.2022)

Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesi Esas No:2017/44 Karar No:2020/5

Ankara 4 BAM Esas No: 2020/786 Karar No: 2021/749

Kitap ve Makaleler

Akıncı Z, ‘Yurtdışındaki Yatırımcılarımızın Korunması Açısından ICSID Tahkimi’ (Marmara Hukuk Fakültesi Sempozyum Yayınları, II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu 2009) 277-287.

Akıncı Z, *Milletlerarası Tahkim* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2020)

Ataman-Figenmeşe İ, ‘Son On Yıl İçinde Türkiye’nin Muhatap Olduğu ICSID Davaları’ (Uluslararası Tahkim Kongresi Tebliğler Kitabı 2012) 18-35.

Brown C, ‘Article 47’ in Stephan W. Schill and others (eds), *Schreuer’s Commentary on the ICSID Convention: A Commentary on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States* (3rd Ed, Cambridge University Press 2022)

Dautaj Y and Gustafsson B, ‘Provisional Measures in Investor-State Arbitration: States Playing Games in Local Courts by Invoking the Trump Card (Police Powers)’ 2019 4(1) *University of Bologna Law Review* 27-71.

Ekşi N, ‘ICSID Hakem Heyetinin Geçici ve Koruyucu Tedbir Kararı Verme Yetkisi’ (2012) I(2) *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 3-47.

Gazzini T and Kolb R, ‘Provisional Measures in ICSID Arbitration from Wonderland’s Jurisprudence to Informal Modification of Treaties’ (2017) 16 *Law & Prac Int’l Cts & Tribunals* 159-184.

Goh N, ‘The Power of Tribunals to Enjoin Criminal Proceedings: A Widening Power or Converging High Bar? *Italba Corporation v Oriental Republic of Uruguay Hydro Srl and others v Republic of Albania Teinver and others v Argentine Republic*’ (2018) 33(1) *ICSID Review* 88-102.

Gonin E, ‘How Effective are ICSID Provisional Measures at Suspending Criminal Proceedings before Domestic Courts: The English Example?’ (Kluwer Arbitration Blog, 30 September 2017) <<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2017/09/30/effective-icsid-provisional-measures-suspending-criminal-proceedings-domestic-courts-english-example/>> erişim tarihi 28.12.2022.

ICSID, ‘Compendium of State and Public Comments’ (*Working Paper #4* 2021) <<https://icsid.worldbank.org/sites/default/files/amendments/Compendium%20of%20State%20Comments%20on%20Proposed%20Amendments%20to%20the%20ICSID%20Rules%20-WP%20%23%204%20-%20As%20of%202021.03.23.pdf>> erişim tarihi 22.01.2023

Kryvoi Y, Goldberg D and Philippov I, ‘Empirical Study: Provisional measures in investorstate arbitration’ (BIICL and White & Case 2023) <<https://www.whitecase.com/sites/default/files/2023-01/empirical-study-provisional-measures-in-investor%E2%80%91state-arbitration-2023.pdf>> erişim tarihi 22.01.2023

Le Bars B, ‘Interim Measures in International Investment Arbitration’ 2019 6(2) *E-Publica* 55- 72.

Luttrell S, ‘ICSID provisional measures ‘in the round’’ 2015 (31) *Arbitration*

International 393-412.

Mavrogordato Z and Sidere G, ‘Nature of Enforceability of ICSID Provisional Measures’ (2009) 3 (4) Rom Arb J 29-44.

McRae D, ‘State Responsibility and Compliance with Provisional Measures under ICSID’ (2022) 37(1-2) ICSID Review - Foreign Investment Law Journal 232-246.

Polkinghorne M and Rosenberg C, ‘The Adverse Inference in ICSID Practice’ 2015 30 (3) ICSID Review 741-751.

Safarli S, ‘Enforcement of Provisional Measures Rendered Under Article 47 of The ICSID Convention: A State’s Prerogative?’ (8 August 2022). <<https://ssrn.com/abstract=4184368>> erişim tarihi 28.12.2022.

Schwebel M S, ‘Expert Statement of Stephen M. Schwebel’ (Nova Group Investments, B.V. v. Romania, ICSID Case No. ARB/16/19, 3 July 2017) <<https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw9745.pdf>> erişim tarihi 28.12.2022.

Stern B, ‘Interim/Provisional Measures’ in Meg Kinnear and others(eds) *Building International Investment Law: The First 50 Years of ICSID* (Wolters Kluwer 2016)

Zarra G, ‘The Interference of ICSID Provisional Measures With National Criminal Proceedings’ (2017) 26(1) The Italian Yearbook of International Law Online 83-108.